

Wokół
reportażu
podróżniczego

PRACE
NAUKOWE

UNIWERSYTETU
ŚLĄSKIEGO
W KATOWICACH

NR 2683

Wokół reportażu podróżniczego

Tom 3

Lucjan Wolanowski (1920–2006)
Studia – szkice – materiały

pod redakcją
Dariusza Rotta i Mariusza Kubika

Wydawnictwo Uniwersytetu
Śląskiego

Katowice 2009

Redaktor serii: Historia Literatury Polskiej: Marek Piechota

Recenzent: Jacek Kolbuszewski

Zdjęcie na okładce: Lucjan Wolanowski w swoim warszawskim mieszkaniu przy ul. Odołańskiej 23 m. 9, połowa lat sześćdziesiątych XX w. Fotografia z Archiwum Lucjana Wolanowskiego

Fotografia na I wklejce – autorstwa Mariusza Kubika – wykonana została w Warszawie w lipcu 2001 r.

Publikacja będzie dostępna – po wyczerpaniu nakładu – w wersji internetowej:

Śląska Biblioteka Cyfrowa

www.sbc.org.pl

| Ludzka strona opowieści¹ | Zamiast wstępu

Na początku lutego 2000 roku kierowana przeze mnie wówczas redakcja „Gazety Uniwersyteckiej UŚ. Miesięcznika Uniwersytetu Śląskiego” otrzymała list od Pana Lucjana Wolanowskiego. Natychmiast odpowiedziałem, zapraszając Pana Lucjana do współpracy. Od tego czasu wypadki potoczyły się błyskawicznie – w drugiej połowie lutego otrzymałem kolejny list:

W uprzejmej odpowiedzi na list z 11 lutego, chciałbym podziękować za miły list, życzliwy tekst poświęcony mej osobie², a także – propozycję współpracy.

Myślę, że byłby tu na miejscu tekst pod roboczym tytułem „Nowe opowieści Mórz Południowych”. Punktem wyjścia byłoby – jak sobie wyobrażam – wyjaśnienie tak zwanego „kultu cargo”, czyli zjawiska zwanego też „John Frum”. Nie jestem naukowcem, ale napisałbym o tych zjawiskach, jako że w epoce odrzutowców – realia Mórz Południowych wyglądają zupełnie inaczej niż za czasów Londona czy Conrada.

Gdyby pomysł mój mieścił się w formule redagowanego przez Pana miesięcznika, to proszę o przekazanie mi informacji o objętości, jaka byłaby do przyjęcia. Niestety, nie piszę na komputerze, więc dla mej orientacji proszę o podanie, ile wierszy na stronie no i, ile stron.

O ile moja propozycja mija się z oczekiwaniami redakcji, to zastanowiłbym się nad innym tematem³.

¹ Tytuł zaczerpnięty z tekstu wywiadu prasowego udzielonego Lucjanowi Fogłowi („Życie Warszawy”, 11.10.1959). Na pytanie: „Jaki rodzaj reportażu pana najbardziej interesuje?” Lucjan Wolanowski odpowiedział: „To, co zwie się »the human side of the story«, czyli ludzka (nie Lucka!) strona opowieści. Wszystko, co opowiada się z punktu widzenia zwyczajnego Czytelnika – powinno być ciekawe”.

² Chodzi o tekst Mariusza Kubiaka, zamieszczony w lutym 2000 roku na 80-lecie urodzin pisarza: *Lucjan Wolanowski – reporter na zakrętach dziejów*. „Gazeta Uniwersytecka UŚ”, nr 5(72).

³ Oryginał w archiwum Dariusza Rotta.

Propozycja ta zdecydowanie nie mijają się z oczekiwaniami redakcji, tym bardziej że zaczęliśmy wówczas realizować pomysł tworzenia miesięcznika akademickiego o charakterze uniwersytecko-społeczno-kulturalnym. Nie było więc jakichkolwiek problemów, by ówczesny Rektor Uniwersytetu Śląskiego Profesor Tadeusz Sławek, ujawniając swoje zainteresowania między innymi Morzami Południowymi, zaakceptował ten projekt.

Nie wiedziałem, nie mogłem wówczas wiedzieć, że będzie to początek kilkuletniej i niezapomnianej przygody intelektualnej – współpracy z Panem Lucjanem Wolanowskim, koordynowanej przez Pana Mariusza Kubika, wówczas dziennikarza „Gazety Uniwersyteckiej UŚ” i bliskiego współpracownika Pana Lucjana. Pan Mariusz nie szczędził czasu, aby teksty przepisywać, opracowywać i uzupełniać o materiał ilustracyjny. W latach 2000–2003 w 28 numerach ukazały się teksty autorstwa Pana Lucjana (wcześniej współpracownika między innymi „Świata”, „Dookoła świata”, „Kontynentów”, „Poznaj świat” czy długoletniego korespondenta „Przekroju”), a nasz miesięcznik wzbogacił się o stałe, regularnie czytowane „rasowe” reportaże podróżnicze.

Mój pierwszy kontakt z twórczością Pana Lucjana miał jednak miejsce znacznie wcześniej. Jako młody chłopak czytywałem namiętnie „Kontynenty”, a trzydzieści lat temu w bibliotece mojego Ojca – znalazłem trzecie wydanie klasycznej „australijskiej” książki Lucjana Wolanowskiego – *Poczta do Nigdy-Nigdy. Reporter w kraju koala i białego człowieka*, licząca sobie czterdzieści arkuszy drukarskich. Nie stanowiło to przeszkody dla nastolatka, który z wypiekami na twarzy pochłonął wówczas tę relację. Do dzisiaj mam przed oczyma zdjęcie parowozu (zwanego przez L. Wolanowskiego pieszczotliwie „samowarkiem”) ciągnącego pociąg przez pustynny szlak do Alice Springs w samym sercu Australii i znajdujące się na sąsiedniej stronie zdjęcie fragmentu najdłuższej na świecie kolejowej linii prostej, liczącej 530 kilometrów! Być może wówczas wsiałem na jakiejś stacji do jakiegoś pociągu... i tutaj gdzieś tkwią korzenie moich zainteresowań podróżami i podróżopisarstwem, podobnie jak miało to miejsce kilkadziesiąt lat wcześniej z młodym Lucjanem Wolanowskim, który: „z wypiekami na policzkach [...] w mundurku z niebieską tarczą pochłaniał specjalny numer »Wiadomości Literackich« poświęcony Japonii” i pisał o tym:

Mam po dziś dzień przed oczyma zdjęcie wagonu motorowego, uruchomionego przez Japończyków na szlakach Mandżurii. Zachwalany jako „Super Express Asia”, pociąg ten mknął przez moją wyobraźnię [...]. W nieforemnej sylwetce motorowego wagonu widziałem symbol podróży

przez dalekie kraje. „Pojechać – Zobaczyć, pojechać – zobaczyć!” – stukały koła pociągu z uczniowskiej lektury⁴.

W styczniu 2001 roku miałem okazję – po kilku rozmowach telefonicznych i wymianie korespondencji – odwiedzić Pana Lucjana w jego mieszkaniu przy ulicy Odolańskiej w Warszawie. Pięć lat później – 20 lutego 2006 roku – Lucjan Wolanowski udał się w swoją ostatnią i najdłuższą Podróż.

* * *

Niech dzisiaj wolno nam będzie – nie bez wzruszenia i dobrych wspomnieniowych myśli – dedykować kolejny, trzeci już, tom redagowanej przeze mnie serii *Wokół reportażu podróżniczego*⁵ Panu Lucjanowi Wolanowskiemu, znakomitemu podróżnikowi i reportażyście.

Dziękuję wszystkim, którzy zechcieli przyjąć zaproszenie do tego tomu.

⁴ L. Wolanowski: *Westchnienie za Lapu-Lapu. Reporter na najdalszym Dalekim Wschodzie*. Warszawa 1976, s. 13.

⁵ *Wokół reportażu podróżniczego*. Red. E. Malinowska, D. Rott przy współpracy A. Budzyńskiej-Dacy. [T. 1]. Katowice 2004, 248 s.; *Wokół reportażu podróżniczego*. T. 2. Red. D. Rott. Katowice 2007, 167 s.

Dariusz Rott

Katowice, 23 maja 2008 r.

| Nota wydawnicza

Wszystkie artykuły zawarte w pierwszej części niniejszej publikacji są pierwodrukami. Dołączono do nich obszerne i różnorodne materiały dotyczące życia i twórczości pisarza, nie posiadające typowych cech i właściwości tekstu naukowego. Kronikę bio- i bibliograficzną, obejmującą lata 1920–2008, opracowano na podstawie książek i artykułów prasowych Lucjana Wolanowskiego, korespondencji prywatnej pisarza do siostr: Elżbiety Wassongowej i Ireny Sawickiej, zachowanych biletów oraz etykiet lotniczych z lat 1957–1994, z zawartymi tam trasami i terminami przelotów oraz dokumentów, wycinków prasowych i korespondencji z archiwum Lucjana Wolanowskiego. Niektóre informacje biograficzne uzupełniono, opierając się na teczce personalnej, znajdującej się w archiwum Stowarzyszenia Pisarzy Polskich (Biblioteka Domu Literatury) w Warszawie, a także na podstawie rozmów z córką Wolanowskiego – Anną Nathan, i przyjaciółmi pisarza.

Wspomnienia przyjaciół i znajomych poświęcone pisarzowi, powstałe w latach 2002–2007, mają przeważnie formę maszynopisu czy wydruku komputerowego (np. relacje Jacka Woźniakowskiego, Ireny i Hilarego Koprowskich, Eugeniusza Grasberga, Jolanty Klimowicz-Osmańczyk, Lecha Paszkowskiego, Eugeniusza Bajkowskiego), niektóre istnieją w postaci nagrania dźwiękowego (Krystyna Goldbergowa, Aleksander Ziemy). Większość została wcześniej ogłoszona w poświęconym Wolanowskiemu dodatku specjalnym do „Gazety Uniwersyteckiej UŚ” (Uniwersytet Śląski w Katowicach, kwiecień 2006). Przy ponownym przygotowaniu do druku poprawiono nieliczne zauważone usterki stylistyczne, uzupełniono też niektóre biografie autorów. Świadczenia Eugeniusza Bajkowskiego, Ryszarda Matuszewskiego, Joanny Makólskiej-Kowalskiej, Macieja Morawskiego i Jakuba Schäfera są publikowane po raz pierwszy.

Dedykacje dla Lucjana Wolanowskiego pochodzą z książek zgromadzonych w archiwum pisarza oraz (w niektórych przypadkach) w archiwach osób trzecich, w Polsce i za granicą. Zachowano oryginalny wygląd, stylistykę, ortografię oraz interpunkcję.

Wywiady z pisarzem, drukowane w prasie polskiej w latach 1959–1989, zostały sczytane z archiwalnych wycinków prasowych, zgromadzonych w Bibliotece Domu Literatury w Warszawie, Bibliotece Publicznej m. st. Warszawy przy ul. Koszykowej oraz archiwum pisarza. Ujednolicono pisownię (na przykład każdorazowo przy pytaniach i odpowiedziach skreślono nazwiska odpowiadającego i pytającego, pozostawiając je na końcu tekstu), poprawiono też niektóre błędy rzeczowe (przykładowo, w wywiadzie z tygodnika „Stolica” tytuł pisma gimnazjalnego „Szczebiotka”, zmieniono na prawidłowy – „Szczebioty”).

Fragmenty recenzji prasowych pochodzą – podobnie jak teksty rozmów – z wycinków prasowych, zgromadzonych w Bibliotece Domu Literatury oraz archiwum pisarza. Wyboru dokonano z kilkuset istniejących recenzji prasowych, obejmujących lata 1952–1987.

Zapis dyskusji w Stowarzyszeniu Pisarzy Polskich, która odbyła się 12 września 2006 roku w Warszawie, opracowano na podstawie nagrań dźwiękowych emitowanych w Programie II Polskiego Radia (i tam zdeponowanych) oraz prywatnych. Podczas wieczoru odtworzono również, nieuwzględniony w zapisie dyskusji, archiwalny zapis głosu pisarza z audycji Polskiego Radia (cykl pt. *Zbliżenia*; realizacja – 1979 rok).

Wszystkie fotografie zamieszczone w książce stanowią wydzieloną część archiwum Lucjana Wolanowskiego, znajdującego się obecnie w opracowywaniu. Starano się ustalić szczegółowo miejsce i datę wykonania, co nie zawsze było, niestety, możliwe, zwłaszcza w wypadku zdjęć przedwojennych. Podpisy do fotografii podróży, wykonanych przez reportera, pochodzą z książek, lub też zostały przygotowane przez pisarza w ostatnich latach życia, z myślą o wykorzystaniu w ewentualnych późniejszych publikacjach.

Niektóre teksty i materiały fotograficzne zamieszczone w książce znajdują się także na stronie internetowej Lucjana Wolanowskiego (<http://www.lucjanwolanowski.com>).

Mariusz Kubik

Warszawa, w czerwcu 2009 r.

| Indeks osobowy

- A**
Adamczyk Łukasz 134–141
Adamman 177
Adams Douglas 61, 67
Akamatsu Paul 84
Alberowa Zofia 84
Aleksandrak Stanisław 23
Allen Larry 13, 147, 149, 301, 303, 306
Allende Salvador 282
Amber Ludwika 263
Andrieu Guitrancourt Pierre 176
Andrycz Nina 35
Apple F. Osborne 110
Aramă Horia 27
Arnarson Ingolf 177
Arski Stefan 14
Azderball Robert 15
Azembski Mirosław 15, 23, 30, 263–264
Ázsóth Géza 23
- B**
Bába Mihály 25
Bajkowski Eugeniusz 250, 263–264, 299
Balajková Anetta 25, 27
Balcerowicz Bogdan 25, 127
Balzak Honoriusz 256
Bańkowicz Ryszard 35, 206, 251
Barańczak Stanisław 102, 242
Barczak Piotr 30
Bardijewski Henryk 35
Barthes Roland 84
Barton Edmund 165
Bartoszewski Władysław 22, 31, 35, 261, 263–265
Battuta Ibn 167
Baudelaire Charles 37
Baudin Nicolas 158
Bauman Janina 80
Bauman Zygmunt 79–81
Bąba Stanisław 57
Bąk Magdalena 61–75
Bąkowska Eligia 84
Behr Edward 151
Bellwood Peter 195
Benedict Ruth 84
Beria Ławrentij 154
Bidakowski Kazimierz 241
Bielicka Emilia 35
Bimbam Emanuel 149
Birnbaum Immanuel 149
Blainey Geoffrey 220
Bligh William 101–105, 234
Błahij Kazimierz 22, 253, 263, 265
Bobkowski Andrzej 246
Bocheński Jacek 261
Bocquet Margaret 168
Bogucki Dariusz 109
Bogusławski Jerzy 109
Boniecki Jerzy 33, 248–249, 263, 265–266
Boucher Charles 185
Bovay Michel G. 263, 266
Boyd Benjamin 162
Boyd Stephen 16
Brandys Kazimierz 24
Brandys Marian 22–24, 263, 266–267
Bratkowski Stefan 22
Braunstein Maria 35
Brejdek Jaromir 78
Breuil Charles Bonaventura, du 169
Briggs Harold 185
Broniarek Zygmunt 110, 185
Brunton 180
Brutus, właśc. Decimus Iunius Brutus 10
Buber Martin 78
Budrewicz Olgiard 22, 24, 263, 267, 293

- Budzyńska-Daca Agnieszka 7
 Buist Vincent 13, 147–149, 301, 303, 306
 Burniston Maureen 112
 Butkiewicz Henryk 50
 Butrym Marian 28, 29, 45, 125, 231
 Buyno-Arctowa Maria 116
- C**
 Cailler Zofia, de 11
 Cartwright Earl 112
 Catti Armand 165
 Cezar Julisz, właśc. Gaius Iulius Caesar 10, 29
 Chan Said Uddin 130
 Cheery C.E. 112
 Chelstowski Bogdan 81
 Chojecki Edmund 109
 Choluj Michal 20–21
 Chopin Fryderyk 109
 Christ Jerzy 10
 Christian Fletcher 101, 103–104, 234
 Clagett Jean 113
 Clooney George 94
 Colcutt Martin 84
 Conrad Joseph 5, 95, 147, 247
 Cook James 234
 Cormac 177
 Crook Alison 179
 Cyrankiewicz Józef 154
 Czeo Suan King 166
 Czeszko Bogdan 24, 110
 Ćirić-Straszyńska Dorota 35
- D**
 Dali Salvador 63
 Danek Danuta 51
 Danilewicz Zielińska Maria 25, 229
 Davies Norman 263, 267–268, 279
 Daylight Ruth 66
 Deakin Alfred 165
 Defoe Daniel 44
 Derby Lord 164
 Derrida Jacques 81
 Dębski Stefan 263, 268
 Dillinger John 150
 Dobrzyńska Teresa 51
 Dobrzyńska-Gadowska Anna 84
 Dodd Robert 103–105
 Doliński Jerzy 20, 24, 124, 229
 Domagalik Janusz 23
- Domański Daniel 28
 Drabikowscy 11
 Drawicz Andrzej 18–20, 224–225
 Drew Ruth 21
 Drew Steven 21
 Drozdowski Bogdan 35
 Drożdżyński Aleksander (Drozdzyński Alexander) 28, 32, 263, 268–269
 Drzewiecki Konrad 83
 Duba-Dębski Stefan, zob. Dębski Stefan
 Dúbrava Samuel 22, 25, 27
 Dunin-Karwicki Jan 249–250
 Dymsha Adolf 293
 Dziadek Adam 84
 Dziedzic Irena 13, 19, 31, 35
 Dzierżykraj-Morawski Maciej, zob. Morawski Maciej
 Dziewanowska Honorata 31
 Dziewanowski Kazimierz 22, 23–25, 27, 32, 122, 127, 210, 230, 263, 269–270, 296
- E**
 Eager Bill 138
 Ebner Ferdinand 78
 Eile Marian 254–255, 293
 Eirikson Leifur 113
 El-Moqtadir 171
 Elzenberg Henryk 77
 Engelking Leszek 35
 Engelking Maja 35
 Evans B.B. 103
- F**
 Fearn John 186
 Fitz Ryszard 110
 Fleszar Mieczysław 18, 124, 224
 Fodhlan Ibn 172
 Foote Thomas M. 100
 Ford John 100
 Fowell Newton 179–180
 Fraser Malcolm 71
 Frédéric Louis 84
 Frederickson George 77
 Freud Sigmund 78
 Frister Roman 15
 Fry Stephen 61
- G**
 Gadacz Tadeusz 76
 Gajdusek Daniel Carleton 209

- Gałczyńska Kira 263, 270
Gałczyński Konstanty Ildefons 270
Gałczyńska Natalia, pseud. Natalia Glińska 263, 269–270
Gardar 177
Gauguin Paul 247
Gawłowski Stanisław 84
Gembicki Jerzy 18, 42, 123, 128, 130
Gerhardsen Einar 16
Giełżyński Wojciech 35, 291, 295, 297–298
Gimes Romána 22
Goetel Ferdynand 110
Goetel Walery 110
Goldbergowa Krystyna 22, 31, 34, 227, 254, 298–299, 305, 308
Goldenberg 232
Goldsmith 180
Gombrowicz Witold 244
Gomolla Emanuel 16
Gowdy John 188
Górnicki Wiesław, pseud. Robert Stratton 32, 263, 270–272, 296
Graham Gloria 16
Grasberg Eugeniusz (Eugene) 34, 237, 299, 305, 308
Green Roger 196
Greene Tobias 100
Grodek Roman 27
Gruson Sydney 13, 147–148, 301, 303, 306
Gruszczyńska-Dubowa Helena 268
Gumkowski Mieczysław 109
Gurney Henry 186
- H**
Haeffner Gerd 78
Halberstam David 147
Hall Edward 84
Handler Joseph 23
Hansen Sol Willman 41
Hańska Ewelina 256–257
Harald III Surowy, król Norwegii 174
Harris René 188
Hartwig Julia 35
Hastings 176
Haszk Jarosław 268
He Zheng 166–169
Helsztyński Stanisław 109
Harald III Srogi, król Norwegii 174
- Herling-Grudziński Gustaw 244
Hen Józef 35, 263, 272
Heyerdahl Liv 191
Heyerdahl Thor 16, 32, 190–196, 263, 272–273
Hilier Joan 84
Hilska Vlasta 84
Hitler Adolf 155, 244
Hofmokl-Ostrowski Zygmunt 293
Holban Teodor 27
Holicz 15
Holewiński Jerzy 10
Horne Donald 68, 264
Howell Allan 179
Hryniewiecki Stanisław 116
Huan Ma 166
Hunter John 180
- I**
Izakow Borys 23
- J**
Jachowicz Stanisław 116
Jacquemin Dominique 279
Jagielski Wojciech 263, 273
Jamasita Tomoyuki 130
Jamrozik Adam 72
Jancewicz Anna 79
Janicki Jerzy 22, 263, 273
Janowicz Leon 201, 263, 273–274
Jansen Marius 84
Jäsche Gottlob Benjamin 77
Jasienica Paweł 22
Jastrzębski Jan 30
Jaśko Edward 16–18
Jezierski Józef 10
Jędrzejko Paweł 94–107
Johnson Richard 182
Juryś Roman 285
- K**
Kaden Jacek 10, 254
Kaden-Bandrowski Andrzej 33
Kaden-Bandrowski Juliusz 33
Kaden-Bandrowski Paweł 33
Kadłubek Wincenty 98
Kałużyński Zygmunt 263, 274
Kamiński Ireneusz J. 24, 229
Kamiński Ludwik 11
Kant Immanuel 77
Kapuściński Ryszard 22–24, 35, 78, 86, 241, 245, 295–296

- Karaś Romuald 34
 Karłowicz Edward 34, 263, 274
 Karol I 169, 171
 Karol Wielki 175
 Kawalec Julian 23
 Kawalerowicz Jerzy 17, 200
 Kawka Henryk 17
 Kąkolewski Krzysztof 22–24, 26, 35, 130, 263, 274–275, 295–296
 Keiner Aleksander, zob. Ziemny Aleksander 10
 Kern Ludwik Jerzy 33, 35, 144, 240, 263, 276–278, 291–293, 298, 305, 308
 Kennedy John Fitzgerald 125
 Kessel Joseph 23, 148, 151
 Khan Agi 125, 130, 205
 Kingston 165
 Kisch Egon Erwin 45, 63, 123, 146, 201, 209
 Kisielewski Stefan 19, 118, 183
 Kjartansson Finboje 118, 120
 Klekot Ewa 84
 Klimowicz-Osmańczyk Jolanta 25, 35, 229, 252, 299, 305, 308
 Kloss Waław 236–237
 Kobyliński Szymon 17–18
 Kochan Miriam 84
 Kofta Jonasz 74
 Kolomb Krzysztof, właśc. Cristoforo Colombo 173, 195
 Komar Michał 35
 Komorowicz Maurycy 109
 Kon Henryk W. (Sawicki Henryk, ojciec pisarza) 9, 13, 301, 303, 306
 Kon Lucjan (Wolanowski) 9–10, 242
 Kon V.L. 27
 Konwicky Tadeusz 263, 278–279
 Koprowska Irena (z d. Grasberg) 236–237, 263, 279, 299
 Koprowski Hilary 32, 34, 209, 235, 237–238, 278, 289, 291–293, 296, 299, 305, 308
 Kornacka Anna 204
 Korpowski Bolesław (Bolko) 249
 Korzeliński Seweryn 23, 45, 218
 Kos R. 20, 123, 226
 Kosidowski Jan 31, 263, 279
 Kosidowski Zenon 31, 279
 Kosiński Ryszard 18
 Kotański Wiesław 84
 Kott Jan 242
 Kowalska Małgorzata 76, 81
 Kowalska Teresa 302
 Kowalski Mieczysław 237
 Kozicki Stefan 14, 29, 122, 124, 129,
 Koźniewski Kazimierz 24, 27
 Krasiński Janusz 22, 23, 34, 291, 298
 Kristeva Julia 97
 Krzywy Roman 55
 Kubik Mariusz 5, 34–35, 36, 37–49, 105, 135, 157, 221, 232, 242, 261, 290, 293, 296–297, 298, 299–300
 Kucza Jan 10, 254
 Kühnl-Kinel Agnieszka 92
 Kułakowski Leon 21
 Kurta Henryk 26, 50, 59, 126, 231, 263, 279–280
 Kumakura Isao 84
 Kunce Aleksandra 76–93
 Kuok 239
 Kuwayama Takehito 84
 Kwaśniewski Aleksander 32
 Kwiatkowski Eugeniusz 145–146

L
 Lait Jack 147, 150
 Lam Stanisław 17, 242
 Landsberg Henryk 247
 Larisch-Nimdsdorf Aleksander 10
 Las Casas Bartolomeo, de 77
 Laxness K. Halldör 118
 Le Yong Ming 167
 Leary Mark 134, 139
 Lenin Włodzimierz, właśc. Władimir J. Ulianow 146
 Leśmian Bolesław, właśc. Lesman Bolesław 242
 Lévinas Emmanuel 76, 78
 Lewinówna Zofia 22
 Lewis Flora 13, 147–148, 301, 303, 306
 Lipiński Eryk 15
 Litwiniuk Jerzy 35
 Llosa Vargas Mario 92
 Loewenstein Jerzy 10
 Lord Simeon 160
 Lucjański W., pseud. Lucjan Wolanowski 240
 Luis F. 84

- M**
Mach Edward 22
Machowski Michał 138
Maczek Stanisław 41
Magellan Ferdynand 206, 210
Makólska-Kowalska Joanna (Makólska)
35, 235, 238, 299
Malachovskij L.S. 27
Malcharek Jerzy 27, 263, 280
Malinowska Elżbieta 7
Małachowski Aleksander 24
Marciniakówna Anna 110
Maréchal Pierre 13, 147, 150, 301, 303,
306
Marianov A. 15
Marianowicz Antoni 144
Markiewicz Henryk 51, 55, 58, 59
Markowska Bożena 35
Markowski Paweł 81
Marks Karol, właśc. Karl Heinrich Marx
154
Martinek Otokar 149
Masaryk Jan 149–150
Maślanka Julian 70
Maślanko Mieczysław 16
Matuszewski Ryszard 35, 242, 248, 299
Mazurkiewicz Władysław 15–17, 26, 145,
198, 200, 203, 253, 255–256, 258, 274,
293, 304, 307
Mączka Ewa 308
Mączka Ludomir 94
McCall Cathy 138
McCormick Peter D. 69, 71, 73
McDaniel Carl 188
McIver Henry 170–171
Melville Herman 95, 99–100
Meszaros István 239
Michalewski Kazimierz 51
Mickiewicz Adam 70, 284
Mieszkowski Zbigniew 10
Międzyrzecki Artur 241
Mikimoto 253
Mikołaj, św. 214
Miller Marek 132
Miłosz Czesław 242, 244
Minc Hilary 12
Mincowa Julia (z d. Heflich) 12, 153, 294
Modrzejewski 16
Modzelewski Zygmunt 156
Montagu Ewen 16–17
Montaigne Michel, de 77
Morawska Magdalena 10, 12, 242–243
Morawski Kajetan 12, 243
Morawski Maciej 243, 261, 299
Morrison Hedda 166
Mortimer Lee 147, 150
Mościcki Ignacy 147
Mouer Ross 84
Mrówczyński Bolesław 23
Mularczyk Andrzej 22, 24
Murray John 284
Murrow Edward 13, 94, 147, 149, 301,
303, 306
N
Naddad 177
Nałkowska Zofia 24
Nałkowski Wacław 109
Narębski Wojciech 110
Nasielscy 251
Neame Ronald 16
Nemere István 28, 245, 263, 280
Nepean Edward 180
Nicholson Jack 61
Nicols J. 180
Nietzsche Friedrich 83, 97–98
Noonan Thomas 175
Nowak Jeziorański Jan, właśc. Jeziorań-
ski Zdzisław Antoni 261
Nowakowski Wiesław 21
Nowierska Irena 13
Nowierski Witold 13
Nowińska Janina (z d. Kirchmayer) 22
Nowiński Aleksander 22
Nycz Ryszard 81
O
Ociecek Renarda 51
Odrowąż-Pieniążek Janusz 35
Ogrodzińska Halina 110
Olaf V., król Norwegii 194
Olszański Tadeusz 263, 280–281
Olszewski Tadeusz 62
Orszulok Wojciech 110
Ortega y Gasset José 79
Osmańczyk Edmund Jan 20–22, 144,
251–252, 263, 281
Ossowska Maria 87

- P**
 Papier Jan 10
 Parandowski Jan 25
 Parker Hershel 100
 Parkes Henry 163
 Pasierbiński Tadeusz 110
 Paszkowski Lech 20, 30, 34, 220, 248, 263,
 281–282, 299, 305, 308
 Paterson Andrew Barton 70, 73
 Paulsen 175
 Pendelton 160
 Peng Cin 186
 Péron François 158
 Petersowa Zofia 63
 Philip 180–181
 Pico Della Mirandola Giovanni 77
 Piechota Marek 51
 Pietrzak Włodzimierz 242
 Piłsudski Józef 147, 154
 Pinochet Augusto 283
 Pisarek Walery 51, 54
 Pitoy 171
 Piwowarczyk Andrzej 15, 129
 Piwowski Marek 102
 Pless Bolko, von 10
 Pliniusz Starszy 175
 Podkowiński Marian 12, 28, 125, 129,
 130, 197, 231
 Podraza Magdalena 305
 Pollak Seweryn 242
 Poniatowski Stanisław, bratanek króla Sta-
 nisława Augusta 266
 Pożaryska Krystyna 110
 Prądyński Janusz 18
 Preisner Zdzisław 110
 Pulley Elizabeth 181–182

R
 Rabanowski Jan 154–156
 Rabelais François 48
 Rachwał Tadeusz 81
 Rafałowski T. 203
 Rateński Alfred 15–17, 26, 256
 Ravenscroft Mona 264
 Rechowicz Gabriel 10–11
 Remarque Erich Maria 283
 Ricoeur Paul 81
 Roberst M.J. 64
 Robertson Clive 178–179
 Rodowska Krystyna 35
 Rogacki Jerzy 96
 Roháčova Irena 28
 Rolicki Janusz 23
 Rommel Erwin 149
 Rope Anthony 181–182
 Ropiński Zdzisław 25
 Rorik 173
 Ros Irena 13
 Ros Jerzy 13, 255
 Rosenberg 232
 Rosenthal 148
 Rosenzweig Franz 78
 Rott Dariusz 5–7, 55, 108–121
 Rousseau Jean-Jacques 77
 Roy Claude 39
 Różewicz J. 9
 Różewicz Tadeusz 22
 Rudowłosy Eryk 173
 Rychliński Bohdan 110
 Rzewuska Jadwiga 257

S
 Sabelanka Ewa 263, 283
 Said Edward 78
 Sapiński Tadeusz 33
 Sawicka Irena (z d. Kon, siostra pisarza)
 9, 11, 33, 237, 298–299, 303
 Schäfer Jakub 259, 299
 Schoenberg Roger 35, 260
 Schreer Gustaw 10
 Schudrich Michael 36
 Schuman Robert 33
 Schweinitz Bolko 20–23, 26–27, 29–30
 Scott Maxwell 100
 Sebők Éva 30
 Seidler Barbara 22, 24
 Sepúlveda Juan Ginés, de 77
 Sepúlveda Luis 263, 283
 Siemion Wojciech 19
 Sienkiewicz Henryk 136
 Simonija Nodari A. 27
 Skorupka Stanisław 57
 Skórnicka Joanna 35
 Skrzetuski Krzysztof 232
 Skwarczyńska Stefania 51, 58
 Sławek Tadeusz 81
 Słonimski Antoni 165
 Smythe Arthur 180–181
 Sobańscy 254
 Sobański Henryk 10

- Sobański Józef 10
Sopoćko Eryk 116
Sowińska Beata 22, 29, 124, 199, 227
Spencer Stephen 77
Spielberg Steven 31
Spolsky Joel 139
Sporzyński Ksawery 110
Stachová Helena 29, 244
Stalin Józef, właśc. Josif Dżugaszwili 146
Stamirski Kazimierz 10
Starinow Ilia 200
Staszewski Wojciech 14–15
Stępkowska Elżbieta 45, 218
Stoff Aleksander 51
Stolarek Zbigniew 14, 22, 252–253
Straszewski Piotr 136
Stratton Robert F. (pseud. Wiesława Górnickiego) 270
Streat Albemarle 284
Strońska Anna 23–24
Stroynowski Juliusz 263, 283
Strzelbicki Antoni 28, 33, 263, 283–284
Strzelecki Edmund 64, 248, 281
Studencki Władysław 263, 284
Sturluson Snorri 174
Sugimoto Yosio 84
Sverčevskaja A.K. 28
Swift Jonathan 48
Syga Teofil 11, 19, 197, 223–224, 263, 284–285, 296, 303
Szafar Tadeusz 263, 285
Szczepański Jan Alfred 226
Szczepkowski Andrzej 27
Szczypiorski Andrzej 22
Szubiakiewicz Spirydion 13
Szumowska Anna-Bożenna Maria (Wolanowska Anna, żona pisarza) 13, 17, 24, 303, 306
Szurawski Marek, pseud. Marek Siurawski 96
Szymański Zygmunt 21
Szyborska Wisława 27, 34, 122, 126, 230, 242
Szymczak Mieczysław 57
- Ślawska Magdalena 51
- Tabaczyńska Jolanta 19
Tabakowska Elżbieta 267–268
- Talarek Stanisław 15, 30, 50
Teigova Helena 244
Temper 130
Templer Gerald 186
Thorne Henry G. Jr 113
Thorne Henry G. III 113
Thorne Margaret 113
Thun Róža 33
Tieh K'ang 166
Tischner Józef 76, 82
Toeplitz Krzysztof Teodor 35
Torgisl 177
Tritton Harold Percy 264
Tubielewicz Jolanta 84
Tumialis Andrzej 67
Turner S. 162
Tuszyńska Agata 235
Tuwim Julian 233
Twain Mark 65–67
Tyrmand Leopold 263, 285–286
- U**l'janovaja L.S. 31
Unger Leopold 13, 24, 33, 35, 232, 255, 263, 286, 291, 293, 296, 297–298
Unger Matylda 13
Uśák Teofil 20
- V**asil'ev L.V. 27
Vasilevskaja E. 23
Vetter Daniel 108–109
Vilgerdhardson Floki 177
- W**adias 144
Wajda Andrzej 102
Wakefield Edward Jerningham 284
Waldorff Jerzy 23–24
Walker Artur 185
Wałęsa Lech 268
Wańkowicz Melchior 23–24, 34, 122, 125, 129, 228, 263, 270, 286
Warneńska Monika, właśc. Kazimiera Je-lonkiewicz 258
Wasita Ryszard 14
Wasowski Józef 146
Wassong Kazimierz 25
Wassongowa Elżbieta (z d. Kon – siostra pisarza) 9, 12, 14, 19, 25, 31, 34, 35, 237, 241, 298–299, 301, 306

- Wat Andrzej 35
Wcisło Anna 210
Webb Clifton 16
Wendt Herbert 195
Whitbread 285
White Richard 68
Whitlam Gough 71
Winiarski Bohdan 257
Winterson Jeanette 263, 286–287
Wittels Małgorzata 36
Wojciechowski Roman 145–146
Wolanowska Anna-Bożenna Maria (z d. Szumowska – żona pisarza) 13, 17, 24, 303, 306
Wolanowska Anna Helena (Nathan Anna – córka pisarza) 14, 24, 35, 243, 253, 259, 291, 299, 302, 304
Wolanowska Florentyna 17, 242, 256
Wolanowska Róża (matka pisarza) 9, 301, 303, 306
Wolanowski Jerzy 9
Wolanowski Majer 9, 12, 301, 303, 306
Wolniewicz Janusz 29, 129, 232
Worcell Henryk 24
Woźniakowska Anna 50–60, 122–133
Woźniakowski Jacek 10, 34–35, 197, 233, 254, 263, 287–288, 299, 303, 305, 306, 308
Woźnicki Andrzej 110
Wójcik Jerzy 213
Wróblewski Andrzej Krzysztof 23
Wybicki Józef 70
Wyhowska Krystyna 13
Wyhowski Andrzej 13
Wyrzykowski Stanisław 98
- Y**
Younger Ronald M. 280
- Z**
Zagrodzka Danuta 35
Zalewski Witold 22, 24
Zawirski Zygmunt 77
Zgorzelski Czesław 70
Zieliński Stanisław 24, 45, 123, 128, 227–228
Ziemny Aleksander, właśc. Aleksander Keiner 10, 33, 34, 255, 263, 288–289, 299
Zimecki Tadeusz 23
- Ż**
Żukrowski Wojciech 19
Żydek-Bednarczuk Urszula 58
Żylińska Jadwiga 263, 289–290

Opracowała: *Anna Woźniakowska*

| Spis treści

<i>Ludzka strona opowieści. Zamiast wstępu (Dariusz Rott)</i>	5
Lucjan Wolanowski – kronika życia i twórczości (oprac. Mariusz Kubik) . . .	9
Mariusz Kubik	
Podróż czyli pragnienie. O reportażach Lucjana Wolanowskiego	37
Anna Woźniakowska	
Sposób na Czytelnika. O tytułach reportażu Lucjana Wolanowskiego . . .	50
Magdalena Bąk	
„Kiedy się dziwić przestanę...” O strategii narracyjnej w <i>Poczcie do Nigdy-Nigdy</i> Lucjana Wolanowskiego	61
Aleksandra Kunce	
O obcości w doświadczaniu Japonii	76
Paweł Jędrzejko	
Ślady na Oceanie. Refleksja nad myśleniem magicznym i prozą Lucjana Wolanowskiego	94
Dariusz Rott	
Islandia Lucjana Wolanowskiego	108
Anna Woźniakowska	
Globtroter, rasowy reporter, koneser bumerangów. Lucjan Wolanowski w oczach krytyków	122
Łukasz Adamczyk	
www. lucjanwolanowski.com. Reporter w krainie Internetu	134
Antologia wybranych tekstów Lucjana Wolanowskiego zamieszczonych w „Gazecie Uniwersyteckiej UŚ” w latach 2000–2003	143

Reporter pochyla się nad przeszłością 143; *Nie wszyscy byli aniołami. (Dziennik dziennikarza)* 148; *Ponsz (Dziennik dziennikarza)* 153; „*Senna, mała przystań*” 157; *Setne urodziny* 162; *Przesławny wysłannik cesarza* 165; *Kolonia, której nie było* 169; *Śmigają jak węgorki* 172; *Gniew ludzi z północy* 175; *Poczęty w burzy. Z dziejów odkryć Australii* 178; *No problem* 183; *Wielkie dni małej wyspy* 186; *Człowiek, który był ciekawy* 190; *Dociekliwość żeglarza* 193;

Wywiady z Lucjanem Wolanowskim. 1959–1989 (zebrał i oprac. <i>Mariusz Kubik</i>)	197
Recenzenci o Wolanowskim (wybór fragmentów) (zebrał i oprac. <i>Mariusz Kubik</i>)	223
Lucjan Wolanowski we wspomnieniach przyjaciół i znajomych (zebrał i oprac. <i>Mariusz Kubik</i>)	233
<i>(Jacek Woźniakowski 233; Hilary Koprowski 234; Irena Koprowska 235; Eugene Grasberg 236; Joanna Makólska-Kowalska 237; Ludwik Jerzy Kern 238; Ryszard Matuszewski 240; Maciej Morawski 242; Helena Stachowá 243; István Nemere 244; Lech Paszkowski 245; Eugeniusz A. Bajkowski 248; Jolanta Klimowicz-Osmańczyk 251; Krystyna Goldbergowa 252; Aleksander Ziemiński 254; Monika Warneńska 255; Jakub Schäfer 258; Mariusz Kubik 259)</i>	
Dedykacje dla Wolanowskiego – wybór z kolekcji książek (oprac. <i>Mariusz Kubik</i>)	263
Wspominając Lucjana Wolanowskiego (fragmenty dyskusji) (wieczór prowadził: <i>Mariusz Kubik</i>)	291
Nota wydawnicza (<i>Mariusz Kubik</i>)	299
Lucjan Wilhelm Wolanowski (Biography)	301
Lucjan Wilhelm Wolanowski (Lebenslauf)	303
Lucjan Wilhelm Wolanowski (Biographie)	306
Indeks osobowy (<i>Anna Woźniakowska</i>)	309

Redaktor: Katarzyna Więckowska

Aranżacja okładki: Małgorzata Pleśniar

Redaktor techniczny: Małgorzata Pleśniar

Korekta: Mirosława Żłobińska

Copyright © 2009 by
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
Wszelkie prawa zastrzeżone

ISSN 0208-6336
ISBN 978-83-226-1802-8

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Bankowa 12B, 40-007 Katowice
www.wydawnictwo.us.edu.pl
e-mail: wydawus@us.edu.pl

Wydanie I. Ark. druk. 20,0 + wklejki. Ark. wyd. 25,0. Papier
offset. kl. III, 90 g

Cena 38 zł

Lamanie: Pracownia Składu Komputerowego
Wydawnictwa Uniwersytetu Śląskiego
Druk i oprawa: EXPOL, P. Rybiński, J. Dąbek, Spółka Jawna
ul. Brzeska 4, 87-800 Włocławek

